

Profesor Arkadiusz Kołodziejczyk (1957–2011)

Prof. nadzw. dr habil Arkadiusz Kołodziejczyk zmarł nagle, będąc w pełni sił twórczych, 13 lutego 2011 r. Jego pogrzeb odbył się kilka dni później na cmentarzu parafialnym w Kobyłce k. Warszawy. Został pożegnany przez najbliższych – rodzinę, przyjaciół, uczniów – uczony i społecznik, który pochodzący z rodziny inteligenckiej, w ramach działalności naukowej i społecznej, doceniał zasługi chłopów i ruchu ludowego w kształtowaniu świadomości historycznej współczesnych pokoleń Polaków.

Przedstawmy najpierw kilka faktów z pracowitego życia A. Kołodziejczyka¹. Urodził się 23 IV 1957 r. w Warszawie. Tutaj ukończył w latach 1964–1977 szkołę podstawową i Liceum Ogólnokształcące nr 28. Po uzyskaniu matury podjął studia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, na kierunku historia za specjalnością pedagogiczną. Zakończył je chlubnie 11 VI 1981 r. pracą magisterską, napisaną pod kierunkiem prof. dr hab. Józefa R. Szaflika („Tatarzy bielscy w XVII–XX wieku”).

Później w latach 1981–1987 pełnił różne funkcje dydaktyczne, naukowo-badawcze i naukowo-techniczne w następujących instytucjach: Muzeum Historii Polskiego Ruchu Rewolucyjnego w Warszawie, w Szkole Podstawowej nr 212 im. Krystyny Krahełskiej w Warszawie, Instytucie Nauk Politycznych UW, Sekcji Historii Politycznej Polski Odrodzonej w Centralnym Ośrodku Metodycznym Studiów Nauk Politycznych przy UW. W tym też czasie rozpoczął aktywną działalność w ruchu ludowym (Zjednoczonym Stronnictwie Ludowym).

Przełomową datą w życiorysie naukowym A. Kołodziejczyka okazał się 1 X 1987 r., kiedy to rozpoczął pracę w UW na stanowisku starszego asystenta w Instytucie Historycznym. Od tej pory formalnie już mógł pracować pod opieką merytoryczną prof. J. R. Szaflika. Promotorstwo Mistrza przyniosło rezultat w postaci obronionej 7 III 1990 r. dysertacji „Maciej Rataj 1884–1940”. Praca ta, po ukazaniu się drukiem, została wyróżniona prestiżową Nagrodą im. Macieja Rataja w 1992 r.

Od 1 X 1992 r., już jako adiunkt, A. Kołodziejczyk nieprzerwanie do 2004 r. pracował w UW, znacznie w tym czasie bogacąc swój dorobek naukowy, ale także dydaktyczny, jako wykładowca z zakresu historii Polski nowożytnej i najnowszej.

Po doktoracie związał się, z odrodzonym w III Rzeczypospolitej, Polskim Stronnictwem Ludowym, m.in. jako kierownik Wydziału Informacji i Propagandy Naczelnego Komitetu Wykonawczego (28 VIII 1990 – 15 III 1991). Poza tym

¹ Informacje te zaczerpnąłem z pracy R. Dmowskiego: Śp. prof. nzw. dr hab. Arkadiusz Kołodziejczyk (1957–2011), „Szkice Podlaskie”, zeszyt 17–18, 2009–2010, s. 301–305.

był członkiem założycielem i długoletnim sekretarzem Zarządu Głównego Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego. Tej wyjątkowej organizacji poświęcił wiele czasu i osobistego zaangażowania.

Posiadając już spory dorobek naukowy w 2004 r. na Wydziale Historycznym UW zrealizował pomyślnie przewód habilitacyjny i uzyskał stopień naukowy dr. habil. Jeszcze tego samego roku, od 21 X uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego Akademii Podlaskiej w Siedlcach, z którą zresztą związany był już od 1 X 1999 r. Z uczelnią tą, już jako Uniwersytetem Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach związał się na stałe. Był w niej kierownikiem Zakładu Historii Wsi i Ruchu Ludowego w Instytucie Historii.

Prof. A. Kołodziejczyk swój dojrzały warsztat naukowy kształtował pod wpływem wybitnego badacza historii wsi i ruchu ludowego prof. dr hab. Józefa R. Szaflika (1930–2008) w UW. Dorobek naukowy prof. A. Kołodziejczyka jest olbrzymi ilościowo, ale i solidny merytorycznie. Mieszczą się w nim 24 książki² oraz ponad pół tysiąca mniejszych analiz badawczych, sprawozdań naukowych, recenzji i ponadto około dwustu biogramów i not encyklopedycznych.

Jest doceniany w środowisku historycznym w szczególności jako autor opracowań biograficznych o Macieju Rataju. O wysokiej pozycji wśród historyków ruchu ludowego współdecyduje również Jego praca habilitacyjna (Ruch ludowy a Kościół rzymskokatolicki w latach II Rzeczypospolitej). Opracowanie to w swej zasadniczej części zostało przez Autora potraktowane jako swoista kontynuacja dzieła J. R. Szaflika³, który przedstawił stosunek Kościoła Katolickiego do ruchu ludowego przed I wojną światową.

Wpływ na wysokie miejsce prof. R. Kołodziejczyka wśród badaczy ruchu ludowego wywarły również liczne Jego prace redakcyjne w wielu regionalnych pismach naukowych, bądź w wydawnictwach zbiorowych. Wśród licznych tego typu publikacji wymienimy m.in.: „Studia z Dziejów Ruchu Ludowego”, „Kultura Ludowa Mazowska i Podlasia”, „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego”, „Szkic-

² M.in.: Cyryl Ratajski, Poznań 1986; Historia najnowsza w polskich szkołach wyższych. Informator, Warszawa 1987; Bitwy i potyczki po Liwem w powstaniu listopadowym, luty–kwiecień 1831, Siedlce 1988; Myśl polityczna Macieja Rataja, Studia i szkice, Warszawa 1990; Maciej Rataj 1884–1940, Warszawa 1991; Bitwa Warszawska – dniem Czynu Chłopskiego 1920–1995, Warszawa 1995; Rozprawy i studia z dziejów Tatarów litewsko-polskich i islamu w Polsce w XVII–XX wieku, Siedlce 1997; Szkice z dziejów prasy podlaskiej, Siedlce 1997; Cmentarze muzułmańskie w Polsce, Warszawa 1998, Liw 1831, Pruszków 1998; Maciej Rataj o parlamentaryzmie, państwie demokratycznym i sanacji..., Warszawa 1998; Żołnierska danina życia, Siedlce 1999; Na drogach ruchu ludowego. Rozprawy i studia, t. I–IV, Warszawa 1999–2009; Ruch ludowy a Kościół rzymskokatolicki w latach II Rzeczypospolitej, Warszawa 2002; Dzieje Korytnicy i ziemi korytnickiej, Korytnica 2007; Pięć wieków dziejów Siedlec w historiografii. Stan i potrzeby badawcze, Siedlce 2010. Por. R. Dmowski, op. cit., s. 302–303.

³ J.R. Szaflik: O rząd chłopskich dusz, Warszawa 1976.

ce Podlaskie”>; Wieś – chłop – ruch ludowy – państwo. Księga Pamiątkowa Profesora Józefa Ryszarda Szaflika, Warszawa 1996.

Wśród ośrodków akademickich, z którymi współpracował, znalazła się również Łódź. Dość ściśle kontakty utrzymywał z uniwersyteckim Interdyscyplinarnym Zespołem Badania Wsi. Publikował w piśmie tego gremium „Zeszytach Wiejskich”⁴. Gdy IZBN przy udziale Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego organizował konferencję naukową poświęconą pamięci Profesor Heleny Brodowskiej-Kubicz, stał się gorącym orędownikiem powierzenia honorowego patronatu nad tą sesją (25–26 XI 2004 r. w Łodzi) Józefowi R. Szaflikowi⁵. Zaś niżej podpisany, w związku z inicjatywą prof. A. Kołodziejczyka, jako promotora pracy mgr. Pawła Popiela (Ruch ludowy na Mazowszu w latach 1949–1975) recenzował tę dysertację w 2009 r. w Akademii Podlaskiej. W ramach kontaktów koleżeńskich i serdecznych prof. A. Kołodziejczyk wykazywał znaczną życzliwość i zrozumienie dla potrzeb środowiska, które zawsze mogło liczyć na Jego życzliwe wsparcie.

Zasługi profesora Arkadiusza Kołodziejczyka na polu badania i upowszechniania wiedzy o ruchu ludowym oraz wsi są trudne do przecenienia. Zapewniają Mu trwałe miejsce w polskiej historiografii. Przedwczesne i zaskakujące Jego odejście, wywołało żal i jednocześnie refleksję nad przemijaniem życia człowieka – jednej chwili w dziejach ludzkości. Jednocześnie wykazało, że tę daną chwilę można, dzięki talentowi i pracowitości, wykorzystać pożytecznie dla rodziny, przyjaciół i uczniów oraz odkrywania prawdy historycznej.

Andrzej Lech
Uniwersytet Łódzki

⁴ M.in. recenzje: J. Hampel: Chłopów polskich drogi do demokracji. Studia i szkice, Kraków 2008 (Z. XIV, 2009, s. 308–313); W. Witos: Dzieła wybrane, t. 1–5, Warszawa 1988–2007 (Z. XV, 2010, s. 265–270).

⁵ Konferencja naukowa „Wieś polska w tyglu przemian społeczno-kulturowych i politycznych XX wieku”. Łódź 25–26 listopada 2004 roku w Łodzi.